

NADLEŽNOSTI PREDSJETNIŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE

Dr. sc. Amir Karić, vanredni profesor
Pravni fakultet Univerziteta u Tuzli

Ahmed Omerović, MA
doktorant Pravnog fakulteta Univerziteta u Tuzli

SAŽETAK

Nadležnosti šefa države često se uzimaju kao mjerilo pri određivanju da li je politički sistem neke države predsjednički, polupredsjednički ili parlamentarni. Nadležnosti šefa države u Bosni i Hercegovini eksplicitno su navedene u članu V stav 3. Ustava Bosne i Hercegovine. Ostale nadležnosti Predsjedništva Bosne i Hercegovine se navode u drugim dijelovima Ustava, zakonskim i podzakonskim aktima. Za ostvarivanje svojih nadležnosti Predsjedništvo Bosne i Hercegovine donosi odluke i vrši druge radnje u okviru svojih ustavnih prava i dužnosti. Šef države u Bosni i Hercegovini je kolektivni, a ne inokosni organ. Njegov utjecaj na politički sistem je sigurno veći nego utjecaj šefa države u klasičnom parlamentarizmu, s obzirom da raspolaže određenim nadležnostima koje su karakteristične za predsjednički i polupredsjednički sistem.

Ključne riječi: *Nadležnosti, šef države, parlamentarni, predsjednički i polupredsjednički sistem, politički sistem.*

Uvod

Pod pojmom nadležnosti najčešće se podrazumijeva djelokrug poslova određenog organa vlasti, odnosno njegovo pravo i dužnost da postupa u određenoj pravnoj stvari ili da poduzme samo određenu radnju.

Šef države je jedan od najznačajnijih činilaca političkog sistema svake države. Shodno tome, na početku ovog rada ukazat ćemo na standardne nadležnosti šefa države u parlamentarnom, predsjedničkom i polupredsjedničkom sistemu.

Zatim ćemo predstaviti nadležnosti šefa države u Bosni i Hercegovini koje se eksplicitno navode u članu V Ustava Bosne i Hercegovine. Pored navedenog ukazat ćemo i na dodatne nadležnosti na osnovu odredaba u drugim dijelovima Ustava, ali i zakonskih i podzakonskih akata koji se tiču Predsjedništva Bosne i Hercegovine.

S obzirom da je šef države u Bosni i Hercegovini kolektivni, a ne inokosni organ, kao u većini drugih evropskih država, objasniti ćemo izbor i način funkcionisanja Predsjedništva Bosne i Hercegovine.

Također ćemo objasniti koga predstavljaju članovi Predsjedništva Bosne i Hercegovine, te na šta se odnosi pokretanje zaštite vitalnog interesa entiteta.

Na kraju ovog rada ćemo izvršiti i komparaciju nadležnosti Predsjedništva Bosne i Hercegovine naspram nadležnosti šefa države u parlamentarnom, predsjedničkom i polupredsjedničkom sistemu.

Kako bismo što relevantnije prikazali nadležnosti Predsjedništva Bosne i Hercegovine, citirat ćemo dijelove pravnih akata koji su osnova za rad i funkcionisanje bosanskohercegovačkog šefa države.

Nadležnosti šefa države u parlamentarnom, predsjedničkom i polupredsjedničkom političkom sistemu

Nadležnosti šefa države različite su ovisno o tome da li je riječ o parlamentarnom, predsjedničkom ili polupredsjedničkom sistemu. Međutim, bez obzira na sistem vlasti karakteristična ovlaštenja šefa države su da on predstavlja državu u zemlji i inostranstvu, te u tom svojstvu postavlja i opoziva diplomatske predstavnike svoje države

u inostranstvu i prima akreditivna i opozivna pisma stranih diplomatskih predstavnika.¹

Tokom razvoja parlamentarnog političkog sistema šef države je izgubio mnoga svojstva takozvanih elementarnih političkih organa parlamentarizma. Uloga šefa države je svedena uglavnom na počasnu funkciju. Međutim, i u tim okolnostima njegova uloga u funkcioniranju parlamentarnog političkog sistema je nezamjenjiva, jer šef države predstavlja kontinuitet države i, u izvjesnom smislu, on predstavlja njenu inkarnaciju. Kada govorimo o šefu države u parlamentarnom sistemu, on može biti monarh, ako je država uređena kao monarhija – ili predsjednik, ako je država republikanskog uređenja.²

Kada je riječ o ustavnim monarhijama, kojih u Evropi ima osam,³ treba napomenuti da je ustaljen princip po kojem monarh, kao šef države, ne može biti pozvan na odgovornost. Po ustavima Norveške, Luksemburga, Belgije i Holandije, izvršna vlast pripada monarhu, čije nadležnosti uključuju i sudjelovanje u legistaltivnom procesu. On formalno imenuje i razrješava premijera i ostale ministre, svojim potpisom odobrava stupanje zakona na snagu, može raspustiti parlament i vrhovni je zapovjednik oružanih snaga. U praksi su pomenute nadležnosti monarha ceremonijalne i reprezentativne; on se smatra živim simbolom jedinstva i stabilnosti države, a što je rezultat njegovog nemiješanja u dnevnu i stranačku politiku.⁴

Ceremonijalnu funkciju u parlamentarnom političkom sistemu obavljaju i predsjednici republike u državama kao što su Njemačka, Italija, Grčka i Malta.⁵ Međutim, neovisno da li je riječ o predsjedniku republike ili monarhu u parlamentarnom sistemu, kod šefa države se primjenjuje princip neodgovornosti, te su, shodno tome, ustanovljeni mehanizmi supotpisa premijera ili ministara, koji tim putem preuzimaju političku odgovornost za donesene odluke.⁶

1 Pobrić, N. (2000.), *Ustavno pravo*, Štamparsko preduzeće „Slovo“, Mostar, 270

2 Sadiković, Ć. (2004.), *Politički sistemi*, Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 136-137

3 Kraljevina Belgija, Kraljevina Danska, Kraljevina Nizozemska, Kraljevina Norveška, Kraljevina Španija, Kraljevina Švedska, Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske, Veliko Vojvodstvo Luksemburg

4 Ismayr, W. (2003.), *Die politischen Systeme Westeuropas*, Opladen: Leske + Budrich, 16

5 Ismayr, W., *Die politischen Systeme Westeuropas*, 18

6 Sadiković, Ć., *Politički sistemi*, 136

Postoje i države (kao što je Austrija) u kojima predsjednik republike ustavom ima postavljena široka ovlaštenja, ali ih u praksi ne koristi, te politički sistem funkcionira kao parlamentarni.⁷

Za razliku od parlamentarizma, ovlaštenja šefa države u predsjedničkom sistemu dosta su široko postavljena. Kao najreferentniji primjer za ovaj sistem je onaj u Sjedinjenim Američkim Državama. Predsjednik, na osnovu ustavnih odredbi, imenuje državne funkcionere kao što su: ministri, sudijevrhovnog suda, ambasadori, konzuli i dr. Za navedena imenovanja potrebna je saglasnost Senata, koja se vremenom pretvorila u formalnost, iako se znalo desiti da povremeno ta saglasnost bude i uskraćena. Predsjednik je vrhovni komandant i raspolaže oružanim snagama, a što znači da je odgovoran i za opremljenost, organizaciju, ciljeve, zadatke, nacionalnu sigurnost i razvoj američke vojske. Predsjedniku Sjedinjenih Američkih Država povjereno je i vođenje vanjskih poslova. Pored imenovanja diplomatskog osoblja i primanja stranih diplomata, predsjednik je nadležan za sklapanje međunarodnih ugovora. Iako oni podliježu ratifikaciji u Senatu, predsjednik ima ovlaštenje da samostalno potpisuje međunarodne sporazume (executive agreement) s izvršnim vlastima drugih država. Mnogi sporazumi od izuzetnog političkog značaja sklopljeni su upravo u ovom obliku. Predsjednik također može samostalno sklapati međunarodne trgovačke sporazume. Ustavom je predsjednik ovlašten i da potpuno samostalno vrši amnestiju i pomilovanje. On politički nije odgovoran, a ustavna ovlaštenja, posebno način primjene i tumačenja pojedinih odredbi, učinili su ga nesumnjivo najmoćnijom osobom koja vrši najodgovornije funkcije.⁸

Slične ovlasti u sistemima koji se mogu okarakterizirati kao predsjednički, imamo i onaj u Republici Kipar, gdje je šef države također i šef vlade, te posjeduje ovlaštenja ne samo u vanjskoj i sigurnosnoj politici, nego ona sežu i u područje unutrašnjih poslova, ekonomije i finansija.⁹

Kada je u pitanju polupredsjednički sistem, gdje uzimamo francusku Petu republiku kao najreferentniji primjer, ovlaštenja predsjednika republike, koji je šef države, osciliraju u ovisnosti od toga da

7 Ismayr, W., *Die politischen Systeme Westeuropas*, 17

8 Deren-Antoljak, Š. (1983.), *Politički sistem Sjedinjenih Američkih Država: teme i oblici*, Sveučilišna naklada Liber, Zagreb, 479-482

9 Ismayr, W. (2010.), *Die politischen Systeme Osteuropas*, Wiesbaden: VS, Verl. für Sozialwiss., 1106

li su on i parlamentarna većina iz iste političke opcije. Ako je to slučaj, onda stvarna politička moć predsjednika raste, jer može imenovati osobu od povjerenja za prvog ministra, a i proces donošenja zakona je efikasniji. Međutim, ako predsjednik i parlamentarna većina nisu iz iste političke opcije, onda se i stvarna snaga predsjednika sužava. Predsjednik u situaciji kohabitacije obavlja isključivo ustavom predviđene dužnosti. Kroz političku praksu se pokazalo, da je u slučaju kohabitacije predsjednik više okrenut vanjskoj i sigurnosnoj politici, dok je premijer primarno fokusiran na unutrašnje poslova republike.¹⁰

Neke, ustavom garantirane, nadležnosti predsjednika Francuske su: funkcija vrhovnog komandanta oružanih snaga; rukovođenja vanjskom politikom države; proglašavanje zakona; davanje pomilovanja; pravo raspisivanja referendumu; posebna ovlaštenja kod proglašenja vanrednog stanja, ako je ugrožena sigurnost i stabilnost države...¹¹

Nadležnosti Predsjedništva Bosne i Hercegovine

Iako se u Ustavu Bosne i Hercegovine institucija Predsjedništva ne definira kao šef države koji ima određene izvršne nadležnosti, Predsjedništvo je ipak jedna od ključnih institucija u sistemu vlasti zemlje. Predsjedništvo svojim nadležnostima, načinom odlučivanja, organizacijom i odnosom s drugim političkim institucijama bitno određuje prirodu političkog sistema Bosne i Hercegovine.¹²

U članu V stav 3. Ustava Bosne i Hercegovine Predsjedništvu su određene sljedeće nadležnosti:

- a) Vođenje vanjske politike Bosne i Hercegovine.
- b) Imenovanje ambasadora i drugih međunarodnih predstavnika Bosne i Hercegovine, od kojih najviše dvije trećine mogu biti odabrani sa teritorije Federacije.
- c) Predstavljanje Bosne i Hercegovine u međunarodnim i evropskim organizacijama i institucijama i traženje člans-

10 Ismayr, W., *Die politischen Systeme Westeuropas*, 303-304

11 Sadiković, Ć., *Politički sistemi*, 221-222

12 Gavrić, S., Banović, D., Krause C. (2009), *Uvod u politički sistem Bosne i Hercegovine - izabrani tekstovi*, Sarajevski otvoreni centar, Fondacija Konrad Adenauer, Sarajevo, 210-211

- tva onim međunarodnim organizacijama i institucijama u kojima Bosna i Hercegovina nije član.
- d) Vođenje pregovora za zaključenje međunarodnih ugovora Bosne i Hercegovine, otkazivanje i, uz suglasnost Parlamentarne skupštine, ratifikovanje takvih ugovora.
 - e) Izvršavanje odluka Parlamentarne skupštine.
 - f) Predlaganje godišnjeg budžeta Parlamentarnoj skupštini, uz preporuku Vijeća ministara.
 - g) Podnošenje izvještaja o rashodima Predsjedništva Parlamentarnoj skupštini na njen zahtjev, ali najmanje jedanput godišnje.
 - h) Koordinaciju, prema potrebi, sa međunarodnim i nevladinim organizacijama u Bosni i Hercegovini.
 - i) Vršenje drugih djelatnosti koje mogu biti potrebne za obavljanje dužnosti, koje mu prenese Parlamentarna skupština, ili na koje pristanu entiteti.¹³

Pored Ustava Bosne i Hercegovine, nadležnosti Predsjedništva regulirane su zakonskim i podzakonskim aktima: *Zakon o postupku zaključivanja i izvršavanja međunarodnih ugovora*,¹⁴ u kojem se navode nadležnosti Predsjedništva u postupku zaključivanja i izvršavanja međunarodnih ugovora i druge radnje u vezi s međunarodnim ugovorima koje zaključuje Bosna i Hercegovina; *Zakon o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine*,¹⁵ kojim se reguliraju odnosi između Predsjedništva i Vijeća ministara kao dva organa izvršne vlasti u Bosni i Hercegovini; *Poslovnik o radu Predsjedništva Bosne i Hercegovine*,¹⁶ koji detaljno razrađuje ustavne i zakonske norme o nadležnostima, organizaciju i

13 Ustav Bosne i Hercegovine objavljen u Szasz, P. C., *Bosnia and Herzegovina-Croatia-Yugoslavia: General Framework Agreement for Peace in Bosnia and Herzegovina with Annexes*, International Legal Materials, vol. 35, No. 1/1996, 117-128

14 Zakona o postupku zaključivanja i izvršavanja međunarodnih ugovora, Službeni glasnik BiH, br. 29/00, 32/13.

15 Zakon o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik BiH, br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 24/08 i Autentično tumačenje zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Vijeću ministara BiH, Službeni glasnik BiH, br. 94/07.

16 Poslovnik o radu Predsjedništva BiH sa izmjenama i dopunama, Službeni glasnik BiH, br. 10/13 i 32/13.

načinu rada ove institucije.¹⁷ Također, ovo pitanje regulira i *Zakon o odbrani Bosne i Hercegovine*,¹⁸ koji uređuje poziciju Predsjedništva koji kao kolektivnog šefa države, ima vrhovnu komandu i kontrolu nad Oružanim snagama Bosne i Hercegovine.¹⁹

Pored nadležnosti koje su navedene u članu V Ustava Bosne i Hercegovine, a na osnovu odredaba u drugim dijelovima Ustava, ali i zakonskih i podzakonskih akata koje smo prethodno naveli, Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je nadležno i za:

a) *Zaštitu suverenih interesa i funkcionalne nadležnosti Bosne i Hercegovine*

Ustavni sud Bosne i Hercegovine je u svojoj odluci iz 2000. godine zaključio da Predsjedništvo Bosne i Hercegovine ima pravo da donese bilo koju odluku koja je nužna radi zaštite suvereniteta, teritorijalnog integriteta, političke nezavisnosti i međunarodnog subjektiviteta Bosne i Hercegovine, kao i odluku o osnivanju institucija koje su nužne za izvršavanje nadležnosti koje su, prema Ustavu, dodijeljene Bosni i Hercegovini.²⁰ U odluci Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj U 9/00, navodi se:

Navodi podnositelja zahtjeva da, prema članku III/5. (a) Ustava, Predsjedništvo Bosne i Hercegovine obvezno mora tražiti predbježnu suglasnost Narodne skupštine Republike Srpske da bi dostavilo prijedlog Zakona o državnoj graničnoj službi Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, su neutemeljeni. Doista, narečeni članak razlikuje tri međusobno neovisne hipoteze: Bosna i Hercegovina će preuzeti ovlasti (1) u onim stvarima u kojima se o tomu postigne suglasnost entiteta; (2) stvarima koje su predviđene u Aneksima 5.-8. Općeg okvirnog sporazuma; ili (3) koje su potrebite za očuvanje suvereniteta, teritorijalnog integriteta, političke

17 Gavrić, S. et al., *Uvod u politički sistem Bosne i Hercegovine - izabrani tekstovi*, 211-213

18 *Zakon o odbrani Bosne i Hercegovine*, Službeni glasnik BiH, br. 88/05.

19 Gavrić, S. et al., *Uvod u politički sistem Bosne i Hercegovine - izabrani tekstovi*, 222

20 Ademović, N., Marko, J., Marković, G., (2012) *Ustavno pravo Bosne i Hercegovine*, Sarajevo: Fondacija "Konrad Adenauer", Predstavništvo u Bosni i Hercegovini, 185

neovisnosti i međunarodnog subjektiviteta Bosne i Hercegovine, sukladno podjeli ovlasti među institucijama Bosne i Hercegovine prema člancima III/3. i III/5. Ustava. Predsjedništvo je Parlamentarnoj skupštini predložilo Zakon o državnoj graničnoj službi na temelju treće hipoteze. U ovom kontekstu treba razmotriti samo članak IV/4. (a), koji predviđa da Parlamentarna skupština donosi zakone potrebite za provođenje odluka Predsjedništva. Budući ovaj članak ne zahtijeva suglasnost entiteta, procedura koju je slijedilo Predsjedništvo uoči donošenja Zakona o državnoj graničnoj službi nije oprečan Ustavu Bosne i Hercegovine.²¹

b) Imenovanje članova Upravnog odbora Centralne banke Bosne i Hercegovine

Predsjedništvo ima ovlaštenje da imenuje pet članova Upravnog odbora Centralne banke Bosne i Hercegovine na period od šest godina.²² U članu VII Ustava Bosne i Hercegovine predviđena je procedura imenovanja članova Upravnog odbora Centralne banke Bosne i Hercegovine:

2. Prvi Upravni odbor Centralne banke će se sastojati od Guvernera kojega imenuje Međunarodni monetarni fond, nakon konsultacija sa Predsjedništvom, i tri člana koja imenuje Predsjedništvo, od kojih su dva iz Federacije (jedan Bošnjak i jedan Hrvat, koji će dijeliti jedan glas) i jedan iz Republike Srpske - svi sa mandatom od 6 godina. Guverner, koji neće biti državljanin Bosne i Hercegovine niti bilo koje susjedne države, može imati odlučujući glas u slučaju neriješenog ishoda glasanja.
3. Nakon tog perioda, Upravni odbor Centralne banke Bosne i Hercegovine će se sastojati od pet lica koja imenuje Predsjedništvo na period od 6 godina. Odbor će među svojim članovima imenovati Guvernera na period od 6 godina.²³

c) Imenovanje članova Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika

21 Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj U 9/00, Službeni glasnik BiH, br. 1/01.

22 Ademović, N. et al., *Ustavno pravo Bosne i Hercegovine*, 185

23 Ustav Bosne i Hercegovine, *International Legal Materials*, vol. 35, No. 1/1996, 117-128

Predsjedništvo Bosne i Hercegovine ima ovlaštenje da imenuje pet članova Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika. Ova nadležnost nije navedena u Ustavu Bosne i Hercegovine nego je predviđena Aneksom 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.²⁴ Ova odredba glasi ovako:

Nakon proteka pet godina od stupanja na snagu ovog sporazuma ingerencije za imenovanje članova komisije daju se u nadležnost Predsjedništvu Bosne i Hercegovine.²⁵

d) Podsticanje međuentitetske saradnje

Predsjedništvo Bosne i Hercegovine može odlučiti da podstakne međuentitetsku koordinaciju u stvarima koje nisu u okviru nadležnosti Bosne i Hercegovine, osim ukoliko se jedan entitet tome ne usprotivi. U Ustavu Bosne i Hercegovine ova nadležnost je navedena u članu III.²⁶ U Ustavu stoji:

4. Predsjedništvo može odlučiti da podstakne međuentitetsku koordinaciju u stvarima koje se ne nalaze u okviru nadležnosti Bosne i Hercegovine predviđenim ovim Ustavom, izuzev ako se u konkretnom slučaju jedan entitet tome usprotivi.²⁷

Ova ustavna odredba je detaljnije razrađena u Poslovniku o radu Predsjedništva Bosne i Hercegovine, gdje je predviđeno da se međuentitetska koordinacija odvija putem konferencije na koju se pozivaju relevantni entitetski i državni zvaničnici.²⁸ U članu 50. Poslovnika se navodi sljedeće:

1. U namjeri osiguranja međuentitetske koordinacije o pitanjima koja nisu u nadležnosti države Bosne i Hercegovine, Predsjedništvo može pozvati entitete da prisustvuju konferenciji.

Konferencija može rezultirati potpisivanjem Memoranduma o razumijevanju.

24 Ademović, N. et al., *Ustavno pravo Bosne i Hercegovine*, 185

25 Aneksa 8. Dejtonskog sporazuma, preuzeto iz: Kurtćehajić S., Ibrahimagić O. (2007) *Politički sistem Bosne i Hercegovine (Knjiga 3)*, Sarajevo: autori, 210.

26 Ademović, N. et al., *Ustavno pravo Bosne i Hercegovine*, 185

27 Ustav Bosne i Hercegovine, *International Legal Materials*, vol. 35, No. 1/1996, 117-128

28 Ademović, N. et al., *Ustavno pravo Bosne i Hercegovine*, 185

2. Na konferenciji o saradnji predsjedava predsjedavajući Predsjedništva, a dopredsjedavaju ostala dva člana Predsjedništva, uz prisustvo i:
- a) relevantnih dužnosnika iz entiteta, koje odrede njihove vlade,
 - b) relevantnih dužnosnika institucija Bosne i Hercegovine, koje odredi Vijeće ministara,
 - c) relevantnih dužnosnika međunarodnih institucija i diplomatskih misija, u funkciji konsultanata.²⁹

Članovi Predsjedništva Bosne i Hercegovine, prema Ustavu, po službenoj dužnosti vrše funkciju civilnog komandanta oružanih snaga. S obzirom na to da u vrijeme donošenja Ustava država Bosna i Hercegovina nije imala jedinstvenu vojsku, Predsjedništvo će svoju funkciju vrhovnog civilnog komandanta Oružanih snaga preuzeti tek reformom odbrane.³⁰ U vezi s ovim, u Ustavu Bosne i Hercegovine je određeno sljedeće:

Član V 5. (a) Svaki član Predsjedništva će, po službenoj dužnosti, vršiti funkciju civilnog zapovjednika oružanih snaga (...).³¹

Zakonom o odbrani je definirano da Predsjedništvo, djelujući na osnovu konsenzusa, ima vrhovnu komandu i kontrolu nad Oružanim snagama Bosne i Hercegovine. A ovim zakonom su određene i nadležnosti Predsjedništva u oblasti odbrane.³² U Zakonu stoji sljedeće:

Član 11.

Predsjedništvo, djelujući prema konsenzusu, ima vrhovnu komandu i kontrolu nad Oružanim snagama.

Član 12.

Predsjedništvo donosi odluke konsenzusom i nadležno je da:

- a) zahtijeva proglašenje ratnog stanja od Parlamentarne skupštine,
- b) zahtijeva proglašenje vanrednog stanja od Parlamentarne skupštine,

29 Poslovnik o radu Predsjedništva BiH, Službeni glasnik BiH, br. 10/13

30 Gavrić, S. et al., *Uvod u politički sistem Bosne i Hercegovine – izabrani tekstovi*, 221-222

31 Ustav Bosne i Hercegovine, *International Legal Materials*, vol. 35, No. 1/1996, 117-128

32 Gavrić, S. et al., *Uvod u politički sistem Bosne i Hercegovine – izabrani tekstovi*, 221-222

- c) uputi Oružane snage u operacije tokom rata, vanrednog stanja ili mirovnih operacija van zemlje, u skladu sa zakonom,
- d) ovlasti ministra odbrane Bosne i Hercegovine da naredi upotrebu i razmještaj Oružanih snaga,
- e) angažira vojne snage za pomoć civilnim organima u reagiranju na prirodne i druge katastrofe i nesreće,
- f) određuje i mijenja veličinu i strukturu Oružanih snaga u skladu sa zakonom,
- g) utvrdi odgovarajuću nacionalnu zastupljenost u Oružanim snagama, uzimajući u obzir posljednji popis stanovništva, operativnu gotovost, potrebe za popunjavanjem, moral i koheziju Oružanih snaga. Predsjedništvo će se posebno pobrinuti da se, osim u pješadiji, odgovarajuća nacionalna zastupljenost osigura i u jedinicama u drugim rodovima putem preciznog definiranja minimalne zastupljenosti lica u tim jedinicama,
- h) odobri organizaciju vojnih snaga za zadatke i misije,
- i) postavlja načelnika i zamjenike načelnika Zajedničkog štaba Oružanih snaga, komandanta i zamjenike komandanta Operativne komande Oružanih snaga i komandanta i zamjenike komandanta Komande za podršku Oružanih snaga,
- j) unapređuje profesionalna vojna lica u činove generala u Oružanim snagama,
- k) postavlja i smjenjuje generale u Oružanim snagama,
- l) smijeni načelnika ili zamjenike načelnika Zajedničkog štaba Oružanih snaga, komandanta ili zamjenike komandanta Operativne komande Oružanih snaga i komandanta i zamjenike komandanta Komande za podršku Oružanih snaga, na prijedlog ministra odbrane Bosne i Hercegovine,
- m) imenuje i smjenjuje vojnodiplomatske predstavnike i vojne predstavnike u diplomatsko-konzularnim predstavništvima Bosne i Hercegovine i međunarodnim organizacijama kao i vojne predstavnike Bosne i Hercegovine u stranim, multinacionalnim ili međunarodnim vojnim komandama i drugim stranim, multinacionalnim ili međunarodnim institucijama,
- n) informira Parlamentarnu skupštinu o strateškim sigurnosnim i odbrambenim pitanjima,

- o) usvoji Sigurnosnu politiku i Odbrambenu politiku Bosne i Hercegovine s ciljem pružanja strateških smjernica u vanjskim poslovima i pitanjima odbrane.³³

U nadležnosti Predsjedništva Bosne i Hercegovine je i donošenje drugih odluka odnosno pokretanje određenih postupaka. Tako je Predsjedništvo nadležno za potvrđivanje državnih simbola koje usvoji Parlamentarna skupština i pokretanje spora pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine, s tim da ovo pravo pripada svakom članu Predsjedništva pojedinačno.³⁴ U Ustavu Bosne i Hercegovine se navodi:

Član I 6. Bosna i Hercegovina će imati one simbole koje svojom odlukom odredi Parlamentarna skupština i potvrdi Predsjedništvo.³⁵

Član VI 3. (a) Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući ili njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta.³⁶

Nadležnost Predsjedništva Bosne i Hercegovine da Parlamentarnoj skupštini predlaže budžet institucija Bosne i Hercegovine nije samo formalnog karaktera, te se, shodno toj činjenici, povećava utjecaj Predsjedništva na politički sistem Bosne i Hercegovine. Iako Vijeće ministara izrađuje nacrt budžeta i preporučuje ga Predsjedništvu, ono ipak ne obavlja ulogu prenosioca između Parlamentarne skupštine i Vijeća ministara. Odluku o prijedlogu budžeta Predsjedništvo donosi na vanrednoj sjednici nakon niza konsultacija s Vijećem ministara, ali i drugim relevantnim organima u Bosni i Hercegovini. Shodno tome, Vijeće ministara mora voditi računa o stavu koji bi

33 Zakon o odbrani Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik BiH, br. 88/05.

34 Gavrić, S. et al., *Uvod u politički sistem Bosne i Hercegovine - izabrani tekstovi*, 221-222

35 Ustav Bosne i Hercegovine, *International Legal Materials*, vol. 35, No. 1/1996, 117-128

36 Ustav Bosne i Hercegovine, *International Legal Materials*, vol. 35, No. 1/1996, 117-128

Predsjedništvo moglo zauzeti u pogledu njegove preporuke.³⁷ Procedura predlaganja budžeta institucija Bosne i Hercegovine određena je članom 40. Poslovnika o radu Predsjedništva, na sljedeći način:

1. Predsjedništvo dostavlja Parlamentarnoj skupštini BiH Prijedlog budžeta institucija BiH i međunarodnih obaveza institucija BiH, na preporuku Vijeća ministara.
2. Prije dostavljanja prijedloga, Predsjedništvo može izvršiti konsultacije sa predsjedavajućim Vijeća ministara i ministrom za finansije i trezor institucija Bosne i Hercegovine, kao i sa premijerima i ministrima finansija entiteta i Distrikta Brčko.
3. Nakon konsultacija i u svakom slučaju ne kasnije od sedam dana od početka, predsjedavajući saziva vanrednu sjednicu, čiji dnevni red sadrži samo jednu tačku: donošenje odluke o Prijedlogu zakona o budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza BiH.
4. Predsjedništvo nastoji konsenzusom donijeti odluku o Prijedlogu zakona o budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza BiH. Ukoliko se ne postigne konenzus, dva člana Predsjedništva ipak mogu donijeti Prijedlog.³⁸

Izbor članova Predsjedništva Bosne i Hercegovine

Izbor članova Predsjedništva reguliran je Ustavom Bosne i Hercegovine,³⁹ Izbornim zakonom Bosne i Hercegovine⁴⁰, i Zakonom o popunjavanju upražnjenog mjesta člana Predsjedništva BiH u toku trajanja mandata.⁴¹

37 Gavrić, S. et al., *Uvod u politički sistem Bosne i Hercegovine - izabrani tekstovi*, 220-221

38 Poslovnik o radu Predsjedništva Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik BiH, br. 10/13.

39 Ustav Bosne i Hercegovine, *International Legal Materials*, vol. 35, No. 1/1996, 117-128

40 Neslužbeni prečišćeni tekst Izbornog zakona Bosne i Hercegovine sa izmjenama i dopunama, Službeni glasnik BiH, broj: 23/01, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 07/14, 31/16, 31/16.

41 Zakon o popunjavanju upražnjenog mjesta člana Predsjedništva BiH u toku trajanja mandata, Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 21/00

U članu V Ustava Bosne i Hercegovine definirano je da se Predsjedništvo Bosne i Hercegovine sastoji od tri člana, jednog Bošnjaka i jednog Hrvata, koji se neposredno biraju na teritoriji entiteta Federacija BiH, i jednog Srbina, koji se neposredno bira na teritoriji entiteta RS. Shodno tome, u članu V Ustava Bosne i Hercegovine je određeno da se članovi Predsjedništva biraju neposredno, pri čemu su entiteti izborne jedinice.⁴² U Ustavu stoji:

- a) Članovi Predsjedništva biraju se neposredno u svakom entitetu (tako da svaki glasač glasa za popunjavanje jednog mjesta u Predsjedništvu), u skladu sa izbornim zakonom kojeg donosi Parlamentarna skupština. Međutim, prvi izbori će se održati u skladu sa Aneksom 3. Opšteg okvirnog sporazuma. Bilo koje upražnjeno mjesto u Predsjedništvu će biti popunjeno od strane odgovarajućeg entiteta, u skladu sa zakonom koji će donijeti Parlamentarna skupština.
- b) Mandat članova Predsjedništva koji su izabrani na prvim izborima traje dvije godine; mandat članova izabranih nakon toga će biti četiri godine. Članovi Predsjedništva mogu biti birani još jedan uzastopni mandat, a nakon toga nemaju pravo izbora u Predsjedništvo prije isteka četvorogodišnjeg roka.⁴³

Na osnovu odredaba Izbornog zakona Bosne i Hercegovine, u članu 8., u svrhu izbora članova Predsjedništva, formira se kandidatska lista, na kojoj se nalaze imena kandidata za ovu funkciju. U RS-u birači glasaju za jednog kandidata, a izabran je kandidat koji dobije najveći broj glasova, što znači da je za izbor dovoljna relativna većina. U Federaciji Bosne i Hercegovine glasač se može opredijeliti za jednog kandidata – Hrvata ili Bošnjaka, a izabrani su oni kandidati koji dobiju najviše glasova među kandidatima iz reda svojih konstitutivnih naroda. Za izbor članova Predsjedništva Bosne i Hercegovine se ne zahtijeva da na izbore izađe natpolovična većina od ukupnog broja upisanih birača ili da kandidat osvoji natpolovičnu većinu glasova izašlih birača ili birača upisanih u birački spisak.⁴⁴ U Izbornom zakonu Bosne i Hercegovine stoji:

42 Ademović, N. et al., *Ustavno pravo Bosne i Hercegovine*, str. 182

43 Ustav Bosne i Hercegovine, *International Legal Materials*, vol. 35, No. 1/1996, 117-128

44 Gavrić, S. et al., *Uvod u politički sistem Bosne i Hercegovine – izabrani tekstovi*, str. 215

Član 8.1

- (1) Članove Predsjedništva Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Predsjedništvo BiH), koji se neposredno biraju sa teritorije Federacije Bosne i Hercegovine - jednog Bošnjaka i jednog Hrvata, biraju birači upisani u Centralni birački spisak da glasaju u Federaciji Bosne i Hercegovine. Birač upisan u Centralni birački spisak da glasa u Federaciji Bosne i Hercegovine može glasati ili za Bošnjaka ili za Hrvata, ali ne za oba. Izabran je bošnjački i hrvatski kandidat koji dobije najveći broj glasova među kandidatima iz istog konstitutivnog naroda.
- (2) Člana Predsjedništva BiH, koji se neposredno bira sa teritorije Republike Srpske - jednog Srbina, biraju birači upisani u Centralni birački spisak da glasaju u Republici Srpskoj. Izabran je kandidat koji dobije najveći broj glasova.
- (3) Mandat članova Predsjedništva BiH traje četiri godine.

Član 8.2

Kandidatska lista, u smislu ovog Poglavlja, sastoji se od imena kandidata za člana Predsjedništva BiH.⁴⁵

Pošto su ograničenja biračkih prava nametnuta članom V Ustava Bosne i Hercegovine – za Srbe u Federaciji Bosne i Hercegovine, za Bošnjake i Hrvate u RS-u, kao i za Ostale u cijeloj Bosni i Hercegovini, Evropski sud za ljudska prava donio je nekoliko presuda. Do sada su donesene sljedeće presude: *Sejdić i Finci protiv Bosne i Hercegovine*,⁴⁶ *Zornić protiv Bosne i Hercegovine*,⁴⁷ *Pilav protiv Bosne i Hercegovine*,⁴⁸ i *Šlaku protiv Bosne i Hercegovine*.⁴⁹ U njima se zahtijeva da Bosna i Hercegovina uskladi svoju legislativu s Evropskom konvencijom o ljudskim pravima.⁵⁰

45 Neslužbeni prečišćeni tekst Izbornog zakona Bosne i Hercegovine sa izmjenama i dopunama, „Službeni glasnik BiH“, broj: 23/01, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 07/14, 31/16, 31/16.

46 Aplikacije br. 27996/06 i 34836/06, presuda donesena 22. decembra 2009. godine.

47 Aplikacija br. 3681/06, presuda donesena 15. jula 2014. godine.

48 Aplikacija br. 41939/07, presuda donesena 9. juna 2016. godine.

49 Aplikacija br. 56666/12, presuda donesena 26. maja .2016. godine

50 Ademović, N. et al., *Ustavno pravo Bosne i Hercegovine*, str. 182-183.

Članovi Predsjedništva se biraju neposredno i tajno. Pasivno biračko pravo, kao što smo prethodno konstatovali, nije opće, dok je aktivno biračko pravo samo formalno opće. Predsjedništvo se bira na period od četiri godine.⁵¹ Članovi Predsjedništva koji su dva puta uzastopno birani na funkciju, na osnovu Ustava Bosne i Hercegovine, nemaju pravo ponovnog izbora prije isteka perioda od četiri godine po prestanku drugog mandata.⁵²

Pošto je mandat članova Predsjedništva Bosne i Hercegovine slobodan, isključuje se mogućnost njihovog opoziva. To znači da nijedna institucija, niti određen broj birača, ne mogu pokrenuti postupak smjene člana Predsjedništva zbog politike koju on vodi. On ostaje na funkciji do isteka mandata ili dok mu iz nekog razloga funkcija ne prestane prije isteka mandata na koji je biran.⁵³ A što je u članu 1.10 Izbornog zakona definirano ovako:

- (1) Izabranom članu organa vlasti na svim nivoima prestaje mandat prije isteka vremena na koje je izabran:
 1. danom podnošenja ostavke;
 2. ako je opozvan u skladu sa zakonom;
 3. danom smrti;
 4. danom pravosnažnosti sudske presude kojom je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od šest mjeseci ili duže;
 5. danom pravosnažnosti sudske odluke kojom je lišen poslovne sposobnosti (proglašen mentalno nesposobnim);
 6. danom kada je izabran ili imenovan na funkciju čije je vršenje nespojivo sa funkcijom izabranog člana određenog organa, kao što je predviđeno zakonom;
 7. ako odjavi prebivalište sa područja izborne jedinice u kojoj je upisan u Centralni birački spisak da glasa i u kojoj je izabran, istekom roka od šest mjeseci od dana objave prebivališta, ili
 8. ako iz razloga utvrđenih zakonom izgubi pravo da bude biran.⁵⁴

51 Osim kod prvog saziva Predsjedništva Bosne i Hercegovine čiji je mandat trajao dvije godine.

52 Gavrić, S. et al., *Uvod u politički sistem Bosne i Hercegovine – izabrani tekstovi*, str. 214

53 Ibid, str. 216

54 Neslužbeni prečišćeni tekst Izbornog zakona Bosne i Hercegovine sa izmjenama i dopunama, Službeni glasnik BiH, broj: 23/01, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 07/14, 31/16, 31/16.

U Zakonu o imunitetu je predviđeno da članovi Predsjedništva neće biti građansko-pravno odgovorni za bilo koji postupak izvršen u okviru svoje nadležnosti, ali ne spominje imunitet od krivično-pravne odgovornosti.⁵⁵ U članu 3. ovog Zakona stoji:

Delegati Doma naroda i članovi Predstavničkog doma neće biti krivično ili građanski odgovorni za bilo koji postupak izvršen u okviru njihovih dužnosti u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine. Članovi Predsjedništva Bosne i Hercegovine i članovi Vijeća ministara Bosne i Hercegovine neće biti građanski odgovorni za bilo koji postupak izvršen u okviru njihovih dužnosti u Predsjedništvu BiH odnosno Vijeću ministara BiH.⁵⁶

Ako nekom od članova Predsjedništva prestane funkcija na koju je izabran na neposrednim izborima, mjesto će biti popunjeno na osnovu Zakona o popunjavanju upražnjenog mjesta člana Predsjedništva BiH u toku trajanja mandata. Izbor u skladu s ovim zakonom će izvršiti članovi Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine na sjednicama svojih domova. Na upražnjeno mjesto člana Predsjedništva može biti izabran samo poslanik Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine koji pripada istom konstitutivnom narodu i koji je izabran u istom entitetu iz koga je član Predsjedništva čije je mjesto upražnjeno.⁵⁷ Način tog popunjavanja u Zakonu o popunjavanju upražnjenog mjesta člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine je ovako riješen:

Član 4.

Ukoliko je upražnjeno mjesto člana Predsjedništva izabranog s teritorije Republike Srpske ili jednog člana Predsjedništva izabranog s teritorije Federacije Bosne i Hercegovine, svaki član Predstavničkog doma, izabran iz istog entiteta kao i član Predsjedništva čije je mjesto upražnjeno, može dati samo jedan glas. Kandidat koji dobije najveći broj glasova bit će imenovan.

55 Gavrić, Saša et al., *Uvod u politički sistem Bosne i Hercegovine – izabrani tekstovi*, str. 216

56 Neslužbeni prečišćeni tekst Zakona o imunitetu Bosne i Hercegovine sa zimejnama i dopunama, Službeni glasnik BiH, br. 32/02, 37/03, 75/09.

57 Gavrić, Saša et al., *Uvod u politički sistem Bosne i Hercegovine – izabrani tekstovi*, str. 216

Ukoliko dođe do ujednačenog broja glasova, imenovani će biti određen žrijebanjem.

Član 5.

Ukoliko su u isto vrijeme upražnjena mjesta oba člana Predsjedništva, izabranih s teritorije Federacije Bosne i Hercegovine, održat će se jedan krug glasanja za popunjavanje oba upražnjena mjesta. Svaki član Predstavničkog doma izabran s teritorije Federacije Bosne i Hercegovine, kao i članovi Predsjedništva čija su mjesta upražnjena, može dati samo jedan glas. Jedan bošnjački kandidat i jedan hrvatski kandidat koji osvoje najveći broj glasova bit će imenovani. Ukoliko dođe do ujednačenog broja glasova između dva kandidata za isto upražnjeno mjesto u Predsjedništvu, imenovani će se odrediti žrijebanjem.

Član 6.

Nakon imenovanja u Predstavničkom domu, imenovanog potvrđuje većina delegata u Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Dom naroda) koji pripadaju istom konstitutivnom narodu kao i imenovani.⁵⁸

Ako Dom naroda odbije dva puta nominiranje koje predloži Zastupnički dom na temelju ovoga članka, tada treći nominirani kojeg bira Zastupnički dom popunjava upražnjeno mjesto bez daljnjeg potvrđivanja od Doma naroda.⁵⁹

O poziciji institucije Predsjedništva u političkom sistemu Bosne i Hercegovine govori i činjenica da se na mjesto upražnjenog člana Predsjedništva bira poslanik u Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, a ne delegat u Domu naroda. Jer poslanike u Predstavničkom domu biraju građani neposredno, kao i članove Predsjedništva, te osoba koja zauzima upražnjeno mjesto člana Predsjedništva ima isti demokratski legitimitet, stečen neposredno od naroda.⁶⁰

58 Zakona o popunjavanju upražnjenog mjesta člana Predsjedništva BiH u toku trajanja mandata, Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 21/00

59 Zakona o izmjenama i dopunama zakona o popunjavanju upražnjenog mjesta člana Predsjedništva BiH u toku trajanja mandata, Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 16/02

60 Gavrić, S. et al., *Uvod u politički sistem Bosne i Hercegovine – izabrani tekstovi*, str. 217

Način funkcioniranja Predsjedništva u političkom sistemu Bosne i Hercegovine

Shodno činjenicida šef države u Bosni i Hercegovini nije inokosni, već kolektivni organ, Ustavom i drugim zakonskim i podzakonskim aktima je definirana organizacija i funkcionisanje ove institucije. Prvo, predsjedavanje Predsjedništvom Bosne i Hercegovine nakon izbora 1996. godine dodijeljeno je onom članu koji je dobio najveći broj glasova birača. U Ustavu Bosne i Hercegovine je propisano da način izbora predsjedavajućeg, *rotacijom ili na drugi način*, određuje Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine.⁶¹ U Ustavu stoji:

Član V 2. (b) Članovi Predsjedništva će između sebe imenovati jednog člana za predsjedavajućeg. U prvom mandatu Predsjedništva, predsjedavajući će biti onaj član koji je dobio najveći broj glasova. Poslije toga, način izbora predsjedavajućeg, rotacijom ili na drugi način, određiće Parlamentarna skupština u skladu sa članom IV, stav 3.⁶²

Odredba prema kojoj se rotacija na mjestu predsjedavajućeg Predsjedništva vrši svakih osam mjeseci predviđena je članom 8.3. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine.⁶³ U Zakonu se navodi:

Član 8. 3

Predsjedavajući Predsjedništva BiH mijenja se svakih osam mjeseci po načelu rotacije između članova Predsjedništva BiH.⁶⁴

Predsjedavajući Predsjedništva nema ustavna ovlaštenja koja bi ga u pogledu političke moći i mogućnosti utjecaja na rad Predsjedništva odvajala od njegovih kolega, on je samo *primus inter pares*.⁶⁵

Predsjedavajući Predsjedništva Bosne i Hercegovine saziva redovne sjednice koje se po pravilu održavaju jednom sedmično. On predlaže dnevni red sjednice, u koji ostali članovi mogu unositi svoje prijedloge. Kvorum za održavanje sjednice je, na osnovu Poslovnika o

61 Ademović, N. et al., *Ustavno pravo Bosne i Hercegovine*, 182-183

62 Ustav Bosne i Hercegovine, *International Legal Materials*, vol. 35, No. 1/1996, 117-128

63 Ademović, N. et al., *Ustavno pravo Bosne i Hercegovine*, 182-183

64 Neslužbeni prečišćeni tekst Izbornog zakona Bosne i Hercegovine sa izmjenama i dopunama, Službeni glasnik BiH, broj: 23/01, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 07/14, 31/16, 31/16.

65 Gavrić, S. et al., *Uvod u politički sistem Bosne i Hercegovine - izabrani tekstovi*, 218

radu Predsjedništva, fizičko prisustvo najmanje dvojice članova. Član Predsjedništva može na sjednici mijenjati član njegovog kabineta, međutim njegovo prisustvo ne uzima se u obzir pri utvrđivanju kvoruma.⁶⁶ U članu 28. Poslovnika stoji:

1. Sjednicu Predsjedništva nije moguće održati ako fizički nisu prisutna najmanje dva člana Predsjedništva.
2. Član kabineta koji predstavlja člana Predsjedništva saglasno članu 11. 1. ovog poslovnika, ne uzima se u obzir prilikom utvrđivanja kvoruma.⁶⁷

Svoje nadležnosti Predsjedništvo Bosne i Hercegovine ostvaruje donoseći odluke i vršeći druge radnje u okviru svojih ustavnih prava i dužnosti. Shodno tome, Predsjedništvo Bosne i Hercegovine usvaja normativne i deklarativne akte, a koji su nabrojani u članu 32. Poslovnika o radu Predsjedništva.⁶⁸ U Poslovniku stoji:

1. U obavljanju svojih aktivnosti Predsjedništvo donosi sljedeće opće i pojedinačne akte:
 - a) odluke vezane za ovlaštenja u domenu vanjske politike;
 - b) odluke u oblasti odbrane BiH;
 - c) prijedloge zakona poslane Parlamentarnoj skupštini;
 - d) potvrde odluka Parlamentarne skupštine vezanih za državne simbole;
 - e) imenovanja državnih funkcionera;
 - f) postavljenja državnih funkcionera;
 - g) svjedočanstvo o potpisivanju ili potpisane memorandume o razumijevanju između dva bosanskohercegovačka entiteta;
 - h) Poslovnika o radu Predsjedništva, Pravilnika o unutrašnjem uređenju Sekretarijata i sistematizaciju radnih mjesta, te druga pravila vezana za rad i unutrašnje uređenje Predsjedništva;
 - i) druge akte iz svog ovlaštenja.
2. U obavljanju svojih aktivnosti Predsjedništvo također usvaja deklarativne akte poput:

66 Ibid, 223

67 Poslovnik o radu Predsjedništva BiH, Službeni glasnik BiH, br. 10/13.

68 Gavrić, S. et al., *Uvod u politički sistem Bosne i Hercegovine – izabrani tekstovi*, 223

- a) mišljenja vezanih za svoju aktivnost i to kao posrednik unutar i između institucija BiH;
 - b) deklaracija upućenih drugim organima ili javnosti;
 - c) ostalih akata koje Predsjedništvo ocijeni odgovarajućim.
3. Predsjedništvo u izvršavanju svojih ovlaštenja utvrđuje:
- a) Preporuke za donošenje zakona ili drugih akata koji se upućuju VMBiH i PSBiH;
 - b) Prijedloge drugih općih i pojedinačnih akata u izvršavanju svojih ustavnih i zakonskih ovlaštenja.⁶⁹

Na osnovu navedenih normativnih i deklarativnih akata, Predsjedništvu je Poslovníkom dato ovlaštenje da koordinira, odnosno usklađuje rad institucija Bosne i Hercegovine. Iako ovo ovlaštenje ne proizlazi direktno iz Ustava, ono ukazuje na političku svijest o ustavnoj i političkoj ulozi Predsjedništva u sistemu državne vlasti u Bosni i Hercegovini.⁷⁰ Primjer primjene ovog principa u radu Predsjedništva nalazimo u koordinaciji aktivnosti institucija Bosne i Hercegovine u procesu integracije u Evropsku uniju. Na 40. redovnoj sjednici, koja je održana 11. oktobra 2017. godine, Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je donijelo sljedeći zaključak:

Predsjedništvo BiH primilo je k znanju Izvještaj Vijeća ministara BiH o aktivnostima u okviru procesa evropskih integracija BiH, posebno uzimajući u obzir izvršene i preostale obaveze u vezi pripreme odgovora na Upitnik Evropske komisije. Predsjedništvo BiH je zadužilo Vijeće ministara BiH da, u saradnji sa Vladom Republike Srpske, Vladom Federacije BiH, vladama kantona i Vladom Brčko Distrikta, preduzme sve neophodne aktivnosti s ciljem dostave odgovora iz Upitnika Evropske komisije, najkasnije do 15.12.2017. godine.⁷¹

Kao kolektivni organ, Predsjedništvo Bosne i Hercegovine ima dosta složen način odlučivanja. Prema Ustavu, ono će nastojati da

69 Poslovník o radu Predsjedništva BiH, Službeni glasnik BiH, br. 10/13.

70 Gavrić, S. et al., *Uvod u politički sistem Bosne i Hercegovine - izabrani tekstovi*, 229

71 Saopćenje nakon održane 40. redovne sjednice Predsjedništva Bosne i Hercegovine 11. oktobra 2017. godine (<http://www.predsjednistvobih.ba/zaklj/sjed/default.aspx?id=77680&langTag=bs-BA>) od 11. 10. 2017.

odluke usvoji konsenzusom. Ukoliko pokušaji da se postigne konsenzus ne uspiju, odluku mogu donijeti dva člana Predsjedništva.⁷² Ustavom Bosne i Hercegovine je određeno ovako:

Član V 2. (c) Predsjedništvo će nastojati da usvoji sve odluke Predsjedništva – tj. one koje se tiču pitanja koja proizilaze iz člana V (3), tačke (a) do (e) – putem konsenzusa. Takve odluke mogu, pod uslovima iz tačke (d) ovog stava, usvojiti dva člana ukoliko svi pokušaji da se dostigne konsenzus ne uspiju.⁷³

Nadležnosti Predsjedništva Bosne i Hercegovine, pobrojane u članu V, stavu 3., od tačaka (a) do (e), Ustava Bosne i Hercegovine razlikuju se po tome što se o njima uvijek odluka mora donijeti konsenzusom, te ukoliko takvog konsenzusa nema, odluka podliježe institutu i proceduri zaštite vitalnog interesa entiteta. Nadležnosti koje su pobrojane u stavu 3., od tačke (f) do (i), Ustava Bosne i Hercegovine uključuju radnje manjeg pravnog značaja nego što je donošenje odluke, kao što su *izvještavanje*, *koordinacija*, te *predlaganje*. Odluke iz ovih nadležnosti ne podliježu odredbama koje se odnose na konsenzus i zaštitu vitalnog interesa.⁷⁴

Član Predsjedništva, koji ostane u manjini prilikom glasanja, može pokrenuti pravo veta, ako smatra da je usvojena odluka štetna po vitalni interes entiteta u kome je izabran. Pošto o sudbini te odluke konačnu riječ daju klub hrvatskih, odnosno klub bošnjačkih delegata u Domu naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine ili Narodna skupština RS-a, a što zavisi od toga koji član Predsjedništva je osporio odluku, jasno je da je ovdje riječ o suspenzivnom vetu. O spornoj odluci odlučuju entitetski zakonodavni organi, na osnovu člana V, stav 2., tačka (d), Ustava Bosne i Hercegovine, dvotrećinskom većinom glasova. Ukoliko veto člana Predsjedništva bude potvrđen u odgovarajućem zakonodavnom tijelu, osporavana odluka Predsjedništva neće stupiti na snagu.⁷⁵

72 Gavrić, S. et al., *Uvod u politički sistem Bosne i Hercegovine – izabrani tekstovi*, 223-224

73 Ustav Bosne i Hercegovine, *International Legal Materials*, vol. 35, No. 1/1996, 117-128

74 Ademović, N. et al., *Ustavno pravo Bosne i Hercegovine*, 184-185

75 Gavrić, S. et al., *Uvod u politički sistem Bosne i Hercegovine – izabrani tekstovi*, 223-224

U Ustavu Bosne i Hercegovine stoji:

Član V 2. (d) Član Predsjedništva koji se ne slaže sa odlukom, može odluku Predsjedništva proglasiti destruktivnom po vitalni interes entiteta za teritoriju sa koje je izabran, pod uslovom da to učini u roku od tri dana po njenom usvajanju. Takva odluka će biti odmah upućena Narodnoj skupštini Republike Srpske, ukoliko je tu izjavu dao član sa te teritorije; bošnjačkim delegatima u Domu naroda Federacije, ukoliko je takvu izjavu dao bošnjački član; ili hrvatskim delegatima u istom tijelu, ukoliko je tu izjavu dao hrvatski član. Ukoliko takav proglas bude potvrđen dvotrećinskom većinom glasova u roku od 10 dana po upućivanju, osporavana odluka Predsjedništva neće imati učinka.⁷⁶

Sadržajem člana V Ustava Bosne i Hercegovine bavila se i Evropska komisija za demokratiju kroz pravo (Venecijanska komisija). U *Mišljenju o ustavnoj situaciji u Bosni i Hercegovini i ovlaštenjima Visokog predstavnika* (11. marta 2005.) istaknuto je da se ne može održati pretpostavka da su samo pripadnici određene etničke grupe potpuno lojalni građani entiteta koji mogu braniti njegove interese, jer članovi Predsjedništva koji se biraju iz entiteta predstavljaju sve građane koji žive u tom entitetu, a ne određeni narod. U tački 69. *Mišljenja o ustavnoj situaciji u Bosni i Hercegovini i ovlaštenjima Visokog predstavnika* stoji:⁷⁷

Ako članovi Predsjedništva koji se biraju iz entiteta predstavljaju sve građane koji žive u tom entitetu, a ne određeni narod, teško je opravdati da se moraju izjasniti kao pripadnici određenog naroda. Takvo pravilo djeluje kao da pretpostavlja da se samo pripadnici određene etničke grupe mogu smatrati potpuno lojalnim građanima entiteta koji mogu braniti njegove interese. Članovi Predsjedništva imaju pravo veta kad god postoji kršenje vitalnog interesa entiteta iz kojeg su izabrani. Ne može se održati da su samo Srbi u stanju braniti interese RS, a samo Hrvati i Bošnjaci interese Federacije. Iden-

76 Ustav Bosne i Hercegovine, *International Legal Materials*, vol. 35, No. 1/1996, 117-128

77 Mirašić, DŽ (2012), *Država nacija u multikulturnom društvu*, Sarajevo: JP NIO „Službeni list BiH“, 175-177

titet interesa na ovaj način pod etničkom dominacijom ometa razvoj šireg osjećaja pripadnosti naciji.⁷⁸

Komparacija nadležnosti Predsjedništva Bosne i Hercegovine i šefa države u parlamentarnom, predsjedničkom i polupredsjedničkom sistemu

Ako uzmemo u obzir prethodnu analizu, možemo zaključiti da su nadležnosti Predsjedništva u političkom sistemu Bosne i Hercegovine postavljene široko, te, iako je po pretpostavci, dio izvršne vlasti, ono je organ s najozbiljnijom političkom moći.⁷⁹ Kao takav, ima mnogo veći utjecaj na politički sistem od šefa države u parlamentarnom političkom sistemu, u kojem su mu date ceremonijalne nadležnosti.

Neke od nadležnosti Predsjedništva Bosne i Hercegovine, karakteristične za šefa države u predsjedničkom i polupredsjedničkom sistemu, jesu: vođenje vanjske politike, imenovanje predstavnika Bosne i Hercegovine u međunarodnim odnosima, predstavljanje Bosne i Hercegovine u međunarodnim organima, učesće u ratifikaciji međunarodnih sporazuma, imenovanje nekih državnih funkcionera i dr.⁸⁰ Ove nadležnosti, u ovakvom obimu, tradicionalno nema šef države u parlamentarnom sistemu vlasti.

Takav slučaj je i s odbranom. Predsjedništvo je ne samo formalno vrhovni komandant oružanih snaga Bosne i Hercegovine, nego donosi ključne dokumente o sigurnosnoj i odbrambenoj politici, nadležno je za rukovođenje vojskom (što uključuje i učesće u vojnim misijama u stranim zemljama), kao i za imenovanje najviših vojnih funkcionera.⁸¹ Ovakve nadležnosti, primjera radi, ima predsjednik Sjedinjenih Američkih Država⁸² ili predsjednik Republike Francuske⁸³.

78 Mišljenje o ustavnoj situaciji u Bosni i Hercegovini i ovlaštenjima Visokog predstavnika ([http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2005\)004-bos-23.12.2017.](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2005)004-bos-23.12.2017.))

79 Gavrić, S. et al., *Uvod u politički sistem Bosne i Hercegovine – izabrani tekstovi*, 222

80 Ibid, 220

81 Ibid, 222

82 Deren-Antoljak, Š., *Politički sistem Sjedinjenih Američkih Država: temelji i oblici*, 480

83 Hartman, J. (2006.), *Politički sustavi Velike Britanije, SAD i Francuske: Parlamentarni, predsjednički i polupredsjednički sustav vlasti*, Zagreb: Politička kultura, 157

Ovakav nivo nadležnosti, u pogledu odbrane i općenito sigurnosne politike, nema šef države u parlamentarnim političkim sistemima, iako je često formalno vrhovni komandant oružanih snaga.⁸⁴

Da su nadležnosti Predsjedništva mnogo veće, govori i činjenica da ono predlaže Parlamentarnoj skupštini budžet institucija Bosne i Hercegovine. Ako uzmemo u obzir da su budžet i finansiranje ključni za ukupno funkcioniranje državnih institucija, a da Predsjedništvo nije samo prenosilac između Vijeća ministara i Parlamentarne skupštine, onda je jasno da je njegov utjecaj u političkom sistemu Bosne i Hercegovine širok. Ovako posmatrano, utjecaj Predsjedništva na politički sistem sigurno je veći nego šefa države u parlamentarizmu, s obzirom da raspolaže određenim nadležnostima koje su karakteristične za predsjednički i polupredsjednički sistem.⁸⁵

Zaključak

U prvom dijelu ovog rada ukazali smo na nadležnosti koje posjeduje šef države u parlamentarnom, predsjedničkom i polupredsjedničkom sistemu.

Zatim smo predstavili nadležnosti šefa države u Bosni i Hercegovini koje se eksplicitno navode u članu V Ustava Bosne i Hercegovine. Pored navedenog ukazali smo i na dodatne nadležnosti na osnovu odredaba u drugim dijelovima Ustava, ali i zakonskih i podzakonskih akata koji se tiču Predsjedništva Bosne i Hercegovine.

Za prikazivanje nadležnosti Predsjedništva pozvali smo se pored Ustava Bosne i Hercegovine i na: Izborni zakon Bosne i Hercegovine, Zakonom o popunjavanju upražnjenog mjesta člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine u toku trajanja mandata, Zakon o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, Zakon o odbrani Bosne i Hercegovine, Poslovnik o radu Predsjedništva Bosne i Hercegovine.

S obzirom da je bosanskohercegovački šef države kolektivni, a ne inokosni organ, objasnili smo način funkcionisanja Predsjedništva u političkom sistemu Bosne i Hercegovine.

84 Pobrić, N., *Ustavno pravo*, 270-272

85 Gavrić, S. et al., *Uvod u politički sistem Bosne i Hercegovine – izabrani tekstovi*, 220-221

Također smo objasnili koga predstavljaju članovi Predsjedništva Bosne i Hercegovine i na koji način pokreću vitalni interes entiteta.

Komparirajući nadležnosti Predsjedništva Bosne i Hercegovine sa nadležnostima šefa države u parlamentarnom, predsjedničkom i polupredsjedničkom sistemu, zaključili smo da je utjecaj Predsjedništva na politički sistem sigurno veći nego šefa države u klasičnom parlamentarizmu, s obzirom da raspolaže određenim ovlastima koje su karakteristične za predsjednički i polupredsjednički sistem.

Literatura:

Pravni akti

1. Ustav Bosne i Hercegovine, objavljen u Szasz, P. C., Bosnia and Herzegovina-Croatia-Yugoslavia: General Framework Agreement for Peace in Bosnia and Herzegovina with Annexes, International Legal Materials, vol. 35, No. 1/1996, 117-128;
2. Neslužbeni prečišćeni tekst Izbornog zakona Bosne i Hercegovine sa izmjenama i dopunama („Službeni glasnik BiH“, broj: 23/01, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 07/14, 31/16);
3. Izborni zakon Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj: 23/01);
4. Zakon o izmjenama i dopunama Izbornog zakona BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 07/14, 31/16);
5. Zakon o popunjavanju upražnjenog mjesta člana Predsjedništva BiH u toku trajanja mandata („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 21/00);
6. Zakon o izmjenama i dopunama zakona o popunjavanju upražnjenog mjesta člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine u toku trajanja mandata („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 16/02);
7. Zakon o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07 i 24/08);
8. Zakona o odbrani Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 88/05);
9. Poslovnik o radu Predsjedništva Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 25/01 i 35/02);
10. Zakona o postupku zaključivanja i izvršavanja međunarodnih ugovora („Službeni glasnik BiH“, br. 29/00, 32/13);
11. Poslovnik o radu Predsjedništva Bosne i Hercegovine sa izmjenama i dopunama („Službeni glasnik BiH“, broj 10/13 i 32/13);
12. Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj U 9/00 („Službeni glasnik BiH“, br. 1/01);
13. Presuda Evropskog suda za ljudska prava (Strasbourg) od 22. decembra 2009. godine po apelacijama br. 27996/06 i 34836/06 - Sejdić i Finci protiv Bosne i Hercegovine,
14. Presuda Evropskog suda za ljudska prava (Strasbourg) od 15. jula 2014. godine po apelaciji br. 3681/06 - Zornić protiv Bosne i Hercegovine,

15. Presuda Evropskog suda za ljudska prava (Strasbourg) od 9. juna 2016. godine po apelaciji br. 41939/07 - Pilav protiv Bosne i Hercegovine,
16. Presuda Evropskog suda za ljudska prava (Strasbourg) od 26. maja 2016. godine po aplikaciji br. 56666/12 - Šlaku protiv Bosne i Hercegovine

Knjige, udžbenici i priručnici

1. Ademović, N., Marko, J., Marković, G., (2012.) *Ustavno pravo Bosne i Hercegovine*, Sarajevo: Fondacija "Konrad Adenauer"
2. Anić, V., Goldstein, I. (2007.) *Rječnik stranih riječi*, Zagreb: Novi Liber
3. Arnautović, Suad (2009.) *Političko predstavljanje i izborni sistemi u Bosni i Hercegovini u XX stoljeću*, Sarajevo: Promocult
4. Bieber, Florian (2008.) *Bosna i Hercegovina poslije rata: politički sistem u podijeljenom društvu*, Sarajevo: Buybook
5. Christian, S., Ademović, N., Grewe, C., Marko, J., McBride, J., Lauth, M., Leroux-Martin, P., Bainter, R., Aoust E., Karpen, U., Nicholl, P., Campbell, M., (2010.) *Ustav Bosne i Hercegovine: komentar*, Sarajevo: Fondacija Konrad Adenauer
6. Deren-Antoljak, Štefica (1983.) *Politički sistem Sjedinjenih Američkih Država: temelji i oblici*, Zagreb: Sveučilišna naklada Liber
7. Duraković, Nijaz (2007.) *Uporedni politički sistemi*, Sarajevo: Pravni fakultet
8. Gavrić, S., Banović, D., Krause C., (2009) *Uvod u politički sistem Bosne i Hercegovine - izabrani tekstovi*, Sarajevo: Sarajevski otvoreni centar, Fondacija Konrad Adenauer
9. Hartman, Jurgen (2006.) *Politički sustavi Velike Britanije, SAD i Francuske: Parlamentarni, predsjednički i polupredsjednički sustav vlasti*, Zagreb: Politička kultura
10. Ibrahimagić, O., Seizović, Z., Arnautović, S. (2010.) *Politički sistem Bosne i Hercegovine (tom I)*, Sarajevo: Promocult
11. Ismayr, Wolfgang (2003.) *Die politischen Systeme Westeuropas*, Opladen: Leske + Budrich
12. Ismayr, Wolfgang (2010.) *Die politischen Systeme Osteuropas*, Wiesbaden: VS, Verl. für Sozialwiss.

13. Ivaniš, Ž. Mladenović, M., Dragišević, Z. (2006.) *Politički sistem*, Beograd: Fakultet civilne odbrane Univerziteta u Beogradu
14. Lajphart, Arend (2003.) *Modeli demokratije: oblici i učinak vlade u tridesetšest zemalja*, Beograd-Podgorica: Službeni list SCG, CID
15. Lok, Džon (2002.) *Dve rasprave o vladi*, Beograd: Utopija
16. Mirašćić, Dženeta (2009.) *Bosanski model demokratske vlasti*, Tuzla: Narodna i univerzitetska biblioteka „Derviš Sušić“
17. Mirašćić, Dženeta (2012), *Država nacija u multikulturnom društvu*, Sarajevo: JP NIO „Službeni list BiH“
18. Monteskje, Šarl (1989.) *O duhu zakona*, Beograd: Filip Višnjić
19. Mratović, V., Filipović, N., Sokol, S. (1981.) *Ustavno pravo i političke institucije*, Zagreb: Biblioteka udžbenici i skripte
20. Muhić, Fuad (1999.) *Teorija države i prava, četvrto izdanje*, Sarajevo: Magistrat
21. Pobrić, Nurko (2000.) *Ustavno pravo*, Mostar: Štamparsko-izdavačko i trgovačko preduzeće na veliko i malo „Slovo“
22. Sadiković, Čazim (2004.) *Politički sistemi*, Sarajevo: Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu
23. Sokol, S., Smerdel, B. (1998.) *Ustavno pravo*, Zagreb: Informator
24. Šamić, Midhat (2003.) *Kako nastaje naučno djelo: uvođenje u metodologiju i tehnikunaučnoistraživačkog rada: opći pristup, deveto izdanje*, Sarajevo: Svjetlost
25. Šarčević, Edin (1997.) *Ustav i politika: kritika etničkih ustava i postrepubličkog i ustavotvorstva u Bosni i Hercegovini*, Sarajevo: Kult B - Vijeće kongresa bošnjačkih intelektualaca
26. Šarčević, Edin (2009.) *Dejtonski ustav: karakteristike i karakteristički problemi*, Konrad Adenauer, Sarajevo
27. Trnka K., Simović, M., Miljko Z., Begić, Z., Bajramović-Rizvanović J., Jašarbegović, A., Marić I., Sahodžić, M., Talović, M. (2009.) *Proces odlučivanja u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine: stanje, komparativnarješenja, prijedlozi*, Sarajevo: Fondacija Konrad Adenauer
28. Trnka, Kasim (2000.) *Konstitutivnost naroda: povodom odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine o konstitutivnosti Bošnjaka, Hrvata i Srba*, Sarajevo: Vijeće kongresa bošnjačkih intelektualaca
29. Trnka, Kasim (2006.) *Ustavno pravo, drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje*, Sarajevo: Fakultet za javnu upravu

30. Visković, Nikola (1996.) *Država i pravo*, Sarajevo: Studentska štamparija Univerziteta.

Članci i studije

1. Banović, D., Gavrić S. (2010.) „Ustavna reforma u Bosni i Hercegovini“, *Politička misao*, godina 47, broj 2, str. 159-180.
2. Begić, Zlatan (2012.) „Opšta načela međunarodnog prava u ustavnom sistemu BiH“, *Anali Pravnog fakulteta Univerziteta u Zenici*, god. 5, br. 9, str. 53-71.
3. Isensee, Josef (1998.) „Ustavotvorna vlast naroda – demokratski mit“, *Politička misao*, Vol XXXV, broj 3, str. 46-63.
4. Jurišić, Ksenija (1998.) „Uloga predsjednika SAD u stvaranju američke vanjske politike“, *Politička misao*, Vol XXXV, broj 4, str. 177-192.
5. Kasapović, Mirjana (1997.) „Parlamentarizam i prezidencijalizam u Istočnoj Europi“, *Politička misao*, Vol XXXIV, broj 1, str. 5-20.
6. M. Bonić, Tomislav (2007.) „Polupredsjednički sustav i racionalizirani parlamentarizam: Primjeri Francuske i Njemačke“, *Doktorski studij Komparativna politika, Fakultet političkih znanosti*, Zagreb.
7. Nedimović Svjetlana, (2012.) „O čemu bi sve trebalo razmišljati pri reformisanju Predsjedništva BiH: Predstavljanje identiteta u svjetlu savremene demokratske teorije i prakse“, *Analitika-Centar za društvena istraživanja*, Sarajevo.
8. Nikić Čavar, Dario (2009.) „Prezidencijalizacija parlamentarnih sustava: komparativni analitički okvir“, *Politička misao*, godina 46, broj 2, str. 140-165.
9. Smerdel, Branko (1997.) „Kako djeluje američki predsjednički sustav“. Ustavno značenje budžetske krize 1995.-96. godine, *Politička misao*, Vol XXXIV, broj 1, str. 21-29.
10. Szasz, Paul C., Bosnia and Herzegovina-Croatia-Yugoslavia: General Framework Agreement for Peace in Bosnia and Herzegovina with Annexes, *International Legal Materials*, vol. 35, No. 1/1996, 75-169
11. Trnka, Kasim (1998.) „Izvršna vlast, na nivou države Bosne i Hercegovine“, *Naučni skup „Institucije BiH“*, Sarajevo, str. 25-32.

Internet izvori

1. <http://www.predsjednistvobih.ba/default.aspx?pageIndex=1&langTag=bs-BA>
2. <https://www.parlament.ba/default.aspx?langTag=bs-BA&pril=b>
3. http://www.vijeceministara.gov.ba/Default.aspx?langTag=bs-BA&template_id=91&pageIndex=1
4. <http://www.bundespraesident.at/aufgaben/>
5. <http://www.mpr.gov.ba/biblioteka/>
6. <https://www.parliament.uk/about/how/role/>
7. <https://www.bundestag.de/parlament>
8. <https://www.congress.gov/search?q=%7B%22source%22%3A%22legislation%22%7D>
9. <http://www.enciklopedija.hr>
10. <https://www.jstor.org/stable/20698524>

JURISDICTIONS OF THE PRESIDENCY OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

Amir Karić, associate professor
University of Tuzla, Faculty of Law

Ahmed Omerović, MA

SUMMARY

Jurisdictions of a head of state are often taken as a measure of deciding whether a political system of one state is parliamentary, presidential or semi-presidential. Jurisdictions of a head of state of Bosnia and Herzegovina are explicitly stated in the V article 3. paragraph of the Constitution of Bosnia and Herzegovina. Other jurisdictions of the Presidency of Bosnia and Herzegovina are stated in other parts of the Constitution, legislative and by-law acts. To exercise their jurisdictions, the Presidency of Bosnia and Herzegovina makes decisions and performs other actions within the limits of their constitutional rights and responsibilities. The head of state in Bosnia and Herzegovina is collective and not singular authority. Its influence on a political system is for sure larger than the influence of a head of state in a classical parliamentary system, and this stems from the fact that at its disposal it has certain jurisdictions which are characteristic of presidential and semi-presidential systems.

Key words: *Jurisdictions, head of state, parliamentary, presidential, semi-presidential system, political system*